

Esilust. 736 30/4.3.1950

KOKEMÄKI YLISTARO - PAISTILA
KRAVIOJANKANGAS 1979

PK 1134 12 KOKEMÄKI
X = 6790 10-30
Y = 579 20-30
Z = n. 54.5 m

Kertomus Turun yliopiston arkeologian osaston kaivauksista Kokemäen Ylistaron ja Paistilan Kraviojankankaan varhaiskampakeraamiselta asuinpaikalta 7.5. - 6.7. -79. Kaivaukset johti Professori Unto Salo. Kentällä töitä valvoi 7.5. - 31.5. Hum.kand. Erkki Salminen ja muun ajan allekirjoittanut apunaan Tapani Tuovinen ja Leena Koivumäki Turun yliopistosta. Tutkimukset rahoitti Kokemäen kaupunki 26.000 mk määrärahalla. Kaivauksilla työskenteli eri aikoina yhteensä 20 kokemäkeläistä nuorta.

Kaivausalue sijaitsi Ylistaron ja Paistilan kylissä Kraviojankangas -nimisellä harjanteella n. 10 km:n päässä Kokemäen keskustasta. Alue kuuluu lasjaan, n. 3 km halkaisijaltaan olevaan, kampakeraamiseen asuinpaikkavyöhykkeeseen. Professori Unto Salo teki 1960-luvulla tarkastusmatkan k.o. paikalle todeten koekuoppien avulla kaivausalueen kuuluvan myös vyöhykkeeseen. Tutkimusalueen ja kesän -78 kaivausten sijainti ilmenevät yleiskartassa (kartta 1).

Kesän -78 kaivausten jälkeen syntynyt hiekkakuoppa oli laajentunut pitkälle yli kaivetun alueen. Osa asuinpaikasta on tuhoutunut hiekanotossa. Hiekkakuopan eteläpäässä, sen reunalla, oli puoliaksi alassortuneita liesiä sekä yksi suurempi kulttuurimaakuoppa. Lisäksi hiekkakuopan eteläpuolinen alue terassin reunaan asti oli kuorittu puskutraktorilla paljaksi. Kuoriminen oli ollut niin syvä, että se oli vahingoittanut ja tuhonnut liesiä sekä kulttuurikerrosta. Maata oli kuorittu huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuotena, n. 50 cm:n kerros. Alueen reunoilla olleista maakasoista saattoi kerätä keramiikanpaloja sekä iskoksia. Myös selvästi liesistä peräisin olevia nokisia kiviä oli joukossa. (Kts. kartta 1)

pintatasossa vahvaa kulttuurimaata ja selvä liesikiveys, jossa oli nokea. Ruudussa H-2 oli pinnassa kulttuurimaassa pientä epämääräistä kiveystä, mikä saattaa kuulua asumuksen tukirakenteisiin. (Kts. kartta 14)

Pintatasossa oli edelleen vahvaa kulttuurimaata ruutujen G3, G4, G5 ja H3 alueilla. Ruuduissa G3 ja G4 oli selvät liesikiveykset ja nokimaata. Ruutujen G4 ja G5 välillä oli pieni kiveys ja nokea - kyseessä on ilmeisesti liesien lähetyvillä oleva paalunreikä. (Kts. kartta 12)

Aivan hiekkakuopan reunalla ruuduissa N9 ja N10 oli selkeä kulttuurimaa-alue ja nokimaata. Ruudun N9 alueelta oli pudonnut liesi hiekkakuoppaan. Samoin aivan kuopan reunalla, ruuduissa L3, 4, 5, oli kulttuurimaata, nokea ja pieni kiveys. (Kts. kartat 19a, 22)

I tasossa oli tummaa kulttuurimaata D, E, F, G, H / -3, -2, -1 ja 0 sekä 1 -linjoilla, osittain myös rikastumiskerrosta. Ruudussa G1 paljastui pyöreähkö liesikiveys ja nokimaata. Sitä ympäröi selkeä kulttuurikerros. Ruuduissa D-2, -3 ja E-2 ja -3 kulttuurimaa jatkui, samoin nokimaa ja kiveys. Lieden lisäksi pieni kiveys saattaa merkitä tukirakenteita. (Kts. kartta 3a)

I tasossa oli ruudussa M 16 myös liesikiveys sekä nokea ja kulttuurimaata. Kulttuurimaa-alue jatkui itä - suuntaan ja siinä oli pientä kiveystä, mikä on saattanut kuulua asumuksen rakenteisiin. Kulttuurimaa-alue oli myös ruuduissa I 16, J 16, J17 ja I 17. (Kts. kartta 3b)

Lisäksi I tasossa olivat liesikiveykset ruuduissa G3 ja G4. Niissä oli runsaasti nokimaata. Pieniä kiveyksiä, joissa oli myös nokea, oli ruuduissa G4 ja G6. Kyseessä ovat todennäköisesti paalunreiät. Koko tätä kompleksia ympäröi kulttuurimaa-alue.

Ruudussa K3 oli vahvasti nokimaata sekä liesikiveys; myös tätä ympäröi kulttuurimaa-alue, jossa oli kiveys, mikä erkani liedestä - mahdollisesti tukipaalu. Voimakasta kulttuurimaata oli lisäksi ruuduissa J6 ja J7 sekä J5. Ruudusta K10 paljastui pieni kiveys ja nokimaata. Ruudussa

H13 oli selkeä liesikiveys ja nokimaata. Siinä oli myös kulttuurimaata, samoin kuin ruudussa I12, jossa oli myös kiveys ja nokimaata. Tästä kulki kulttuurimaaläikkä ruutuun I13, jossa oli pieni kiveys nokimaaläikässä - mahdollisesti tukirakenne.

Nokimaata ja kulttuurimaaläikkä oli myös ruuduissa K14, K15, J15 ja I15. (Kts. kartta 3c)

Hiekkakuopan reunalla jatkui kulttuurimaaläikkä ja noki I tasossa ruuduissa N9 ja 10. Samoin oli kulttuurimaata ruuduissa O17, P17, P16 ja Q17. Ilmeisesti ruudusta P16 oli liesi pudonnut hiekkakuoppaan nokiläiskän ja pienen kiveyksen perusteella. (Kts. kartat 19a ja 19b)

Ruudussa M6 oli kulttuurimaaläikkä, ja suurempi alue oli ruuduissa L 7/8, jonka pohjoispuolella oli nokimaata. Tasossa oli yleensä pieniä rikastumiskerros- ja kulttuurimaaläikkiä koko alueella.

Ruudussa K10 oli pieni liedensija ja nokimaata. Melko suuri suorakaiteen muotoinen liesi ja nokimaata oli ruuduissa L 11/12. Sen ympärillä oli myöskin kulttuurimaata.

Pieni pyöreähkö liesi oli ruudussa M14. Sen ympärillä oli runsaasti nokimaaläikkiä, mitkä ovat todennäköisin peräisin jostain humuspalosta.

Ruuduissa M ja N18 aivan hiekkakuopan reunalla oli rikastumiskerrosta, hieman kulttuurimaata ja nokimaaläikkiä. (Kts. kartta 3d)

II kerroksessa piirrettiin liedestä ruudussa G1 välitaso, nokimaa oli erittäin voimakasta. Kulttuurimaaläikkiä oli ruuduissa G0 ja F1. Ruutujen FO ja F1 alueilta tavattiin k.o. välitasossa kaksi suurempaa ja yksi pieni punamulta-läiskä. Ruutujen aluselta otettiin yhteensä 11 näytettä. (Kts. kartta 15a) Välitasokartat piirrettiin myös liesistä ruuduissa I12 ja H13. Niissä oli edelleen myös kulttuurimaata ja nokea. Tasossa paljastui ruudun J15 nokimaa lie-deksi - kiveys piirrettiin. (Kts. kartta 15b)

II kerroksessa paljastuivat uudet kiveykset ruuduissa L ja M12 sekä M16. Molemissa oli myös nokimaata. Kiveys ruuduissa L12 / M12 oli ilmeisesti liesi. (Kts. kartta 15c)

II tasossa kulttuurimaaläikät jatkuivat hiekkakuopan reunalla ruuduissa O9 ja H10, mutta ne olivat ja niin heikentyneet, että niistä voitiin ottaa tasossa pohjapunnitusluvut. Ruutuihin tehtiin varmuuden vuoksi kuitenkin vielä koekuopat. (Kts. kartta 19a)

Toisessa tasossa oli edelleen myös kuopan reunalla kulttuurimaata ruuduissa O16, P16 ja Q16 sekä O, P, Q18 -linjalla. Aivan kuopan reunalla oleva lieden puolikas ruudussa P16 jatkui k. o. tasossa, samoin nokimaaläikät. Ruutujen O ja P17 rajalle kulttuurimaahan ilmestyi pieni kiveys ja nokimaata - todennäköisesti liesi. (Kts. kartta 19b)

II tasossa ruuduissa D-1, -2, -3 ja E-2, -3 oli erittäin tummaa ja vahvaa kulttuurimaata. Siihen liittyi myös kiveys, mikä todennäköisesti on asumuksen tukirakenteista. Keskellä aluetta oli liesi ja melko paljon nokea. Kulttuurimaasta tuli myös löytöinä melko paljon keramiikkaa.

Toinen suurempi kulttuurimaaläikkä oli ruudussa H-2. Tästä oli myöskin runsaasti löytöjä mm. kielimäinen savi-idolin katkelma.

Tasossa oli koko kaivausalueella siellä täällä pieniä kulttuurimaa - ja rikastumiskerrosläikkiä.

Ruudussa G1 oli liesikiveys ja aika paljon nokimaata. Niitä ympäröi kulttuurimaaläikkä. Lieden eteläpuolelta tavattiin ruudusta F1 kaksi pientä punamultaläiskää.

Ruudun G3 liesi osottautui II tasossa varsin kookkaaksi. Siinä oli myös runsaasti nokimaata. Sen ympärillä oli laajahko kulttuurimaa-alue.

Ruudun G4 pienempi kiveys ja nokimaa ovat mahdollisesti myös liedestä. Sitä vastoin ruudun pohjoisosassa oleva pieni kiveys ja noki ovat ilmeisesti paalunreistä. (Kts. kartta 4a)

Laajahko kulttuurimaa-alue oli ruuduissa G5, 6 ja H5, 6. Siinä oli myös pientä kiveystä.

Ruudussa H10 oli suurempi nokimaa-alue, muttei kiveystä. Ruudussa L7 oli soikean muotoinen ja isohko kulttuurimaa-alue. Pieniä nokimaaläikkeitä oli koko tasossa siellä täällä. (Kts. kartta 4b)

Uusi kivikerros ilmaantui lieteen ruuduissa I 11/12 ja nokimaata. Sitä ympäröi myös kulttuurimaa. Ruudun J15 nokimaa osottautui II tasossa liedeksi. Siinä oli myös melko paljon nokimaata.

Lähes suorakaitteen muotoiseksi osottautui liesi ruudussa L11. Siinä oli melko paljon nokea ja ympärillä kulttuurimaaläikkä. Ruudussa L13 nokimaassa oleva pieni kiveys saattaa olla paalunreikä. Sen itä- ja eteläpuolella on melko paljon nokimaaläikkiä. Niiden muoto viittaa lähinnä johonkin humuspaloon. (Kts. kartta 4c)

Ruudussa H16 oli pientä kiveystä kulttuurimaaläikässä. Tasossa oli linjalla 17 melko paljon kulttuurimaa ja rikatummiskerrosta. Ruudussa M18 oli suurehko nokimaaläikkä kulttuurimaassa. Ruudussa N18 oli pieni kiveys ja nokiläiskä kulttuurimaassa - mahdollisesti paalunreikä. (Kts. kartta 4d) Ruudun L4 II tasossa saatiin nokiläikälle pohjalukema. Kulttuurimaa ei ollut enää jäljellä kuten I tasossa. (Kts. kartta 4e)

III kerroksen välitasossa piirrettiin lieden, ruudussa K3, seuraava kivikerros. Tasossa oli edelleen vahvasti nokea. (Kts. kartta 16) Samoin liedestä, ruudussa M16, piirrettiin välitasokartta, nokea oli vielä melko runsaasti. (Kts. kartta 11) Vastaavasti uudet kivikerrokset paljastuivat III kerroksessa liesistä ruuduissa G1 ja G3. Molemmissa oli myöskin nokimaata ja ympärillä kulttuurikerrosta. (Kts. kartta 16a)

III tasossa ruuduissa D-2, E-2, D-3 ja D-3 oli selkeä kulttuurimaaläikkä, joka oli pyöreähkö. Tasossa oli edelleen nokea liedestä, joka oli kulttuurimaa-alueen sisäpuolella. Kulttuurimaassa oli myös pientä kiveystä, mikä viittaa selvästiködan tms. tukirakenteisiin. Alueella oli kaksi punamultaläikkää. Huomattavaa on, että kerroksesta löydettiin runsaasti keramiikkaa; osassa paloja oli punamultaa käytetty koristeluun.

Ruudussa H-2 oli tasossa kulttuurimaaläikkä. Ruuduissa G0 ja G1 oli erittäin vahvaa nokimaata. Ruudun G1 lieden pohjaosa paljastui. Nokimaata lähti ruutuun H1 pienenkö kulttuurimaaläikkä. Suurempi kulttuurimaa-alue oli ruuduissa

G2, G3, H2 ja H3. Ruudussa G4 oli pieni kiveys, nokea ja kulttuurimaata. Kyseessä on ilmeisesti paalunreikä. (Kts. kartta 5a)

Kulttuurimaata oli vielä ruuduissa H16, H17, J16, J17, K17 ja L/M 17. Ruuduissa M16 / N16 oli nokimaaläiskiä. Ruutujen L ja M17 kulttuurimaassa oli pientä kiveystä. (Kts. kartta 5b) Kulttuurimaaläikkä oli myös ruudussa L7. Ruudussa L11 oli pieni nokiläiskä ja kiveys - liesikiveys. (Kts. kartta 11)

Sitä vastoin liedestä ruudussa D1 oli III tasossa vielä pieni kiveys, mikä oli neljäs kivikerros. Kulttuurimaata ei ollut enää II kerroksen jälkeen, tosin hieman rikastumis- maata; mutta nokea oli melko runsaasti vielä III tasossakin. (Kts. kartta 20)

Ruutuun L18 paljastui liesi, jossa oli jonkin verran noki- maata. Sen ympärillä oli myös kulttuurikerrosta. (Kts. kartta 18) Tasossa ilmaantui kulttuurimaaläikkä myös ruutuun H15 . (Kts. kartta 23) Ruudun P/P 18 kulttuurimaa jatkui vielä III tasossa - nokialue kuitenkin suureni huomattavasti II tasoon verrattuna. Ruudun I19 noki- ja kulttuurimaa- alue osottautui liedeksi. Kulttuurimaaläikkä oli vähentynyt selvästi verrattuna I ja II tasoon. (Kts. kartta 5d)

Liedestä ruudussa L13 piirrettiin välitasokartta IV kerrok- sessä. Sen nokialue oli lisääntynyt, mutta kulttuurimaaläikkä pienentynyt. Liedessä oli kaikkiaan neljä kivikerrosta. IV tasossa nokialue pysyi suunnilleen samana ja kulttuuri- maa pieneni. Vastaavanlainen ilmiö oli V tasossa: Siinä kuitenkin kivet olivat kokonaisuudessaan pienempiä kuin ylem- missä kerroksissa. (Kts. kartta 18)

Aivan hiekkakuopan reunalla oli ruudussa Q17 kulttuurimaa- alue IV tasossa ja pieniä nokiläiskiä. Kulttuurimaa jatkui vielä V tasossa. (Kts. kartta 19c)

IV tasossa jatkui vielä liesi ruudussa D-3/E-3. Nokimaata oli näkyvissä ja edelleen kompleksin kuuluvaa kulttuuri- maata, jossa oli pieni kiveys. Se kuului mahdollisesti sa- maan rakenteeseen kuin III tason kiveykset. Kulttuurimaa jatkui myös ruuduissa G0 ja G1 sekä H1, aivan aikaisemmas- sa tasossa olleen lieden lähetyksillä. (Kts. kartta 6a)

IV tasossa oli kulttuurimaata vielä ruuduissa J18, J19, K19 ja L/M 19. Linjalla oli havaittavissa myös rikastumis-kerrosta pieninä laikkuina. (Kts. kartta 6b)

Kulttuurimaaläikkä oli vielä ruuduissa G2/G3 ja H2/H3. Se oli aivan aiemmin tavatun lieden lähetyvillä. (Kts. kartta 6c) IV tasossa ilmaantui ruutuun H4 rikastumiskerrokseen nokimaata ja pieni kiveys. Kyseessä oli paalunreikä, jonka nokimaaläiskä jatkui vielä V tasoon. (Kts. kartta 17)

Ruudun H15 kulttuurimaaläikkä suureni IV tasossa. V ja VI tasossa se taas pieneni, mutta oli selvästi havaittavissa vielä VII tasossakin. (Kts. kartta 23)

Ruudun O/P 18 noki- ja kulttuurimaa väheni IV tasossa. Samoin tapahtui V ja VI tasossa. Kulttuurimaata ei ollut enää VII tasossa, mutta kuitenkin vielä nokiläiskä. Kyseessä on ilmeisesti melko vähän kiviä sisältävä kuoppaliesi. (Kts. kartta 19b)

Kulttuurimaan pohjapunnitusluvut kuoritulla alueella ilmenevät kartassa 29.

Leikkauksista:

Linjalla 18 oli kulttuurimaassa pientä kiveystä ja nokiläiskä. Tämä kuoppaliesi ruudussa O/P 18 on esitetty tasokartoissa ja sen leikkaus kartassa 21.

Ruudun H15 kulttuurikerros jatkui VII tasoon asti kuten edellä on esitetty. Kuopan poikkileikkaus ilmenee kartassa 24. Linjan 18 leikkaus on esitetty kartassa 25. Leikkauksessa näkyy liesi ruudussa H17. Rikastumiskerros on noin 20-30 cm:n vahvuinen. Kulttuurimaa on samoin, paitsi ruutujen H ja M kohdalla lieden lähetyvillä.

Linjan 16 leikkaus on kartassa 26. Kulttuurimaakohdissa vahvuus on noin 20 cm. Huomattavaa on kuitenkin pinnalta kuorittu suuri osa. Kuorinta on myös sotkenut maakerrostuksia, mikä ilmenee esimerkiksi H ja I ruutujen kohdalla.

1 -ja 2 -linjojen leikkauksia on esitetty kartassa 27. Rikastumis- ja kulttuurikerros ovat melko ohuita, ainoastaan ruutujen I 2/3 kohdalla on syvempi kulttuurimaakuoppa. O-linjan leikkaus on kartassa 28. Yleensä kulttuurimaa täplittelee rikastumiskerroksen alla tai sen lähetyvillä. Ruudussa EO on syvempi kulttuurimaakuoppa - ilmeisesti liesi. Yleensä syvimmät kulttuurimaaläiskät ovat juuri liesien lähetyvillä, mikä on tavallaan luonnollista.

Koekaistat:

Kaivausalueen eteläpuolelle tehtiin kaksi koekaistaa ruutujen 7 ja 15 kohdalle. Koeojat vedettiin aivan terrassin alosaan asti asuinpaikan alarajan selville saamiseksi. (Kts. kartat 1-2)

Kaistojen pituudet olivat 38m ja 40 m.

I taso:

Itäinen koeoja

F-ruudussa oli kulttuurimaassa pientä kiveystä. Vastaavalaaisesti oli B-ruudussa. Alin kulttuurimaaläikkä oli ruudussa -B. Rikastumiskerrosta oli vielä -G -ruudussa ja alin pieni läikkä -H -ruudun puolella. (Kts. kartta 7a)

Läntinen koeoja

Ruutujen F - ja E -alueilla oli kulttuurimaata ja pieni kiveys. Samoin kulttuurimaassa olevaa kiveystä oli -A ja A -ruuduissa sekä nokimaaläikkä. Alin kulttuurimaaläikkä oli ruudussa -E. Rikastumiskerrosta oli vielä melko runsaasti H -ruudussa. (Kts. kartta 8a)

II taso:

Itäinen koeoja

Kulttuurimaata oli sekä G -, I - että E - ruuduissa. Runsaasti kulttuurimaata oli C-, B- ja A -ruuduissa, joissa oli myös kiveystä ruudun B lieden lisäksi. Samoin kulttuurimaassa oli kiveystä ruuduissa -A, -B ja -C. Alin kulttuurimaaläikkä oli -C -ruudussa. Rikastumiskerrosta oli vielä -H -ruudussa.

Alimpien ruutujen runsaat nokimaaläiskät olivat ilmeisesti humuksesta peräisin. (Kts. kartta 7b)

Läntinen koeoja

Kulttuurimaata oli ruuduissa F ja G. D -ruudussa oli kulttuurimaassa pieni kiveys. Alin kulttuurimaaruutu oli -E. Rikastumiskerrosta oli vielä ruudussa -G ja pieni läikkä -J -ruudun puolella. Alimmat ruudut olivat puhtaita. Ruudussa -K oli hieman nokea, mikä oli humuksesta peräisin. (Kts. kartta 8b)

III taso :

Itäinen koeoja

Ruuduissa G ja F oli puhdasta maata. E -ruudussa oli hieman kulttuurimaata ja rikastumiskerrosta. D -ruutu oli puhtas. Kulttuurimaata ja rikastumiskerrosta oli vähän taas C -ja B -ruuduissa. A ja -A -ruutujen alueella oli kulttuurimaassa pieni kiveys. Kulttuurimaaläikkä oli vielä -C -ruudussa. Löytöjä oli koko kaistalla, tosin ne olivat hyvin niukkoja alimmissa puhtaissa ruuduissa. (Kts. kartta 7c)

Läntinen koeoja

F -ruudussa oli rikastumiskerrosta ja E -ruudussa kulttuurimaaläikkä. Rikastumiskerrosta oli alempana ruuduissa B, A, -C, -D, -E, -F, -G ja alimpana -H -ruuduissa. Kulttuurimaata oli -A ja vähän -D -ruuduissa. Alin kerrostuma oli -G -ruudussa.

Löytöjä oli koko kaistalla ja eniten kulttuurimaata sisältävissä ruuduissa. (Kts. kartta 8c)

IV taso :

Itäinen koeoja

Ruudut F ja G, C, B sekä A olivat puhtaita. E -ruudussa oli hieman kulttuurimaata ja rikastumiskerrosta myös D-ruudun puolella. -A:ssa, -B:ssä, -C:ssä, -D:ssä ja -E:ssä oli rikastumiskerrosta. Pienet kulttuurimaaläiskät olivat -C ja -E -ruuduissa. Ruudun -D rikastumismaassa oli pientä kiveystä. Alin rikastumiskerrosläikkä oli -G -ruudussa. Vähäinen kulttuurimaaläikkä oli vielä -F -ruudussa. (Kts. kartta 7d)

Läntinen koeoja

F -ruudussa oli hieman rikastumiskerrosta. Samoin oli C, B ja -D -ruuduissa. Alin kulttuurimaaläikkä oli ruudussa -F. Sen alapuolella oli ainoastaan steriiliä hiekkaa. Silttiä oli -I, -J ja -K -ruuduissa. A -ruudussa oli kiveys, joka mahdollisesti oli liedestä. (Kts. kartta 8d)

V - VI taso

Itäinen koeoja

Kulttuurimaata oli V tasossa enää pieni läikkä ruudussa -E. Vähäisiä rikastumiskerrosläikkä oli -G, -F ja -D -ruuduissa. Niiden alapuolella olevat ruudut olivat puhdasta steriiliä hiekkaa.

Läntinen koeoja

V tasossa oli kulttuurimaata vielä -F -ruudussa. Rikastumiskerrosta oli edelleen -D, -E ja -G -ruuduissa. Sen alapuolella olevat ruudut olivat steriiliä hiekkaa. VI tasossa -F -ruudussa oli vielä pieni kulttuurimaaläikkä, muutoin kaista oli aivan puhdas. (Kts. kartta 8e)

Itäisen koekaistan eteläpuolelle tehtiin kuusi koekuoppaa.

Koekaistojen leikkaukset:

Itäisellä koekaistalla maakerrostumat olivat samanlaisia kuin läntisellä. Humus- ja rikastumiskerrosten vahvuus oli suunnilleen samanlaista. Humuksen vahvuus oli noin 10-30 cm ja rikastumiskerroksen vaihteli 20-50 cm välillä. F -ruudussa oli melko laaja kulttuurimaa-alue. Luonnollisesti siitä oli myös aika paljon löytöjä. Alin kulttuurimaaläikkä oli ruudussa -F kuten läntisellä kaistallakin. Samassa ruudussa oli alin rikastumiskerros. Silttiä ilmeni -G -ruudusta alkaen. Se esiintyi ainoastaan humuskerroksen alapuolella. (Kts. kartta 9a)

Itäisen kaistan toinen puoli oli paljolti samantyyppinen: alin kulttuurikerros oli -F -ruudussa. Rikastumiskerrosta oli -I -ruutuun saakka. Silttiä oli -F:sta alkaen. Sitä oli humuksen ja rikastumiskerroksen välillä ja humuksen alla. Ruudussa -I oli alin, jossa humuksen alla oli steriiliä hiekkaa ja silttiä alttiä, jossa alla puhdas hiekka.

(Kts. kartta 9b)

Läntisen koekaistan maakerrokset olivat yleensä humus, rikastumiskerros / kulttuurimaa ja steriili hiekka. Humuksen vahvuus oli noin 10-30 cm ja rikastumiskerroksen vaihteli 20-50 cm välillä. Melko syvä kulttuurimaakuoppa oli ruudussa -F. Sen yläpuolella oli myös nokimaaläiskä. Ruudusta saatiin melko runsaasti löytöjä. Se oli alin kulttuurialue läntisen koekaistan itäpuolisella osalla. Rikastumiskerrosta oli ruutuun -H asti. Ruudusta -G alkaen alkoi ilmetä myös silttiä humuskerroksen alla. Sen alla oli rikastumiskerrosta tai alempana ruuduissa -J ja -K se oli tunkeutunut humuskerrosten väliin. (Kts. kartta 10a) Läntisempi puoli kaistasta on esitetty kartassa 10b. Siinä alin kulttuurimaaruutu on myös -F. Rikastumiskerrosta on alimmassa ruudussakin (-L). Silttiä on ruudusta -G alkaen. Sitä on myös humuskerrosten välillä.

Yleispiirteitä

Tutkittu alue oli yhteensä 980 neliometriä. Kulttuurimaa-
ta oli lähes koko tutkitulla alueella. Sen syvyys oli
yleensä noin 20-40 cm, mutta myös varsin syviä kulttuuri-
maakuoppia oli. Niiden syvyys oli 70-90 cm.

Liesiä oli yhteensä tutkitulla alueella 27 kappaletta. Ainakin kaksi liettä oli romahtanut hiekkakuoppaan. Kaivaus-
alueen itä- ja länsipuolella olevissa maavalleissa oli
runsaasti nokisia liesikiviä, joten tuhoutuneiden luku-
määrää on mahdoton arvioida. Suurimmasta osasta liesiä
saatiin myöskin hiilinäytteet.

Kulttuurimaaläiskissä oli monesti pientä kiveystä, mikä
saattaa merkitä asumuksen tai suojien tukirakenteita.
Varmana asumuksen pohjana voi pitää ruutujen D-2, D-3, E-2
ja E-3 alueilla ollutta kompleksia, jonka keskellä oli lie-
densija.

Varmoja paalunreikiä oli neljä kappaletta (ruudut G4, H4,
H5, H18). Epävarmoja on kolme kappaletta (G6, G7, K3).
Ne sijaitsevat kulttuurimaaläiskillä, liesien läheisyydessä.

Punamultaa tavattiin kaikkiaan yhdeksästä eri ruudusta. Runsaimmin sitä oli kolmena läikkänä ruutujen FO/F1 - alueella. Tämä sijaitsi varsin lähellä liettä ja asumuksen pohjaa. Kyseisestä liedestä löydettiin myös punamulta-läikkiä sekä saviastianpaljoja, mitkä oli koristettu punamullalla. Punamulta-alueita kaivettiin VII kerrosta tasona ja sen jälkeen varmistettiin koekuopilla, ettei kyseessä ole ollut hauta.

Ruudussa J4 oli pienempi punamultaläikkä. Sekin sijaitsi melko lähellä liettä ja kulttuurimaa-alueita, jossa oli kiveystä. Ruuduissa H11, J7, L7, F-1 ja H16 punamulta oli pieninä hiukkasina kulttuurimaassa.

Löydöt olivat paljolti samantyyppisiä kuin vuoden -78 kaivauksissa. Suurimman osan olivat saviastianpalaset ja erilaiset iskokset. Toisena ryhmänä ovat talttojen, kivilaji-esineiden ja hioimien katkelmat sekä savi-idolit. Tavattiin myöskin muutama pieni savukvartsin ja vuorikristallin palanen sekä seulotusta maasta hiottu pieni savukvartsi. Kaivauksen aikana seulottiinkin alueen itä- ja länsipuolella olevia maavalleja. Löytöjä kertyi suunnilleen sama määrä kuin edellisellä vuotena. Kaivausalue oli kuitenkin huomattavasti suurempi kuin silloin, mm. siitä syystä, että pintamaata oli kuorittu nyt paljon enemmän kuin ennen vuoden -78 kaivausta.

Runsaimmin löytöjä oli kulttuurimaa-alueilta ja liesien lähetyviltä. Johtopäätöksiä tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon, että osa löydöistä on saattanut liikkua paljonkin traktorin myllertäessä pintamaata.

Koekaistoilta saatiin löytöjä aivan alimmista ruuduistakin. Ne ovat kuitenkin saattaneen kulkeutua alaspäin, koska kulttuurimaata ei näin alas ulottunut. Rikastumiskerrosta oli kuitenkin terassin alarajaan asti, joten asuinpaikan alaraja on huomattavasti alempana kuin mitä -78 kaivausten koekaista osoitti.

Ruutuihin tehtiin koekuopat tasokkaivauksen jälkeen, jotta varmistuttaisiin, ettei esimerkiksi hautoja ollut syvemmällä kulttuurimaakerrosten alapuolella.

Kaivausalue merkittiin maastoon siten, että maahan upotettiin betoniteräkset itäiselle koekaistalle ruutujen -M 15 ja -E15 SW-kulmiin; läntiselle koekaistalle ruudun -B7 SW-kulmaan sekä kaivausalueen SW-reunaan, ruudun A0 SW-kulmaan.

Koakaistat ~~peitettiin~~ ^{peittämättä} kaivauksen jälkeen. Muu kaivausalue jätettiin, koska se tuhottiin lopullisesti heti työme loputtua.

Löydöt on luetteloitu TYA 151:1-1413

Valokuvat on luetteloitu TYA

Turussa helmikuun 25 päivänä 1980

Ritva Koponen
Ritva Koponen

KOKEMÄKI KRAVIOJANKANGAS 1979

2343. Yleiskuva paalutetusta kaivausalueesta E. (I0.5.)

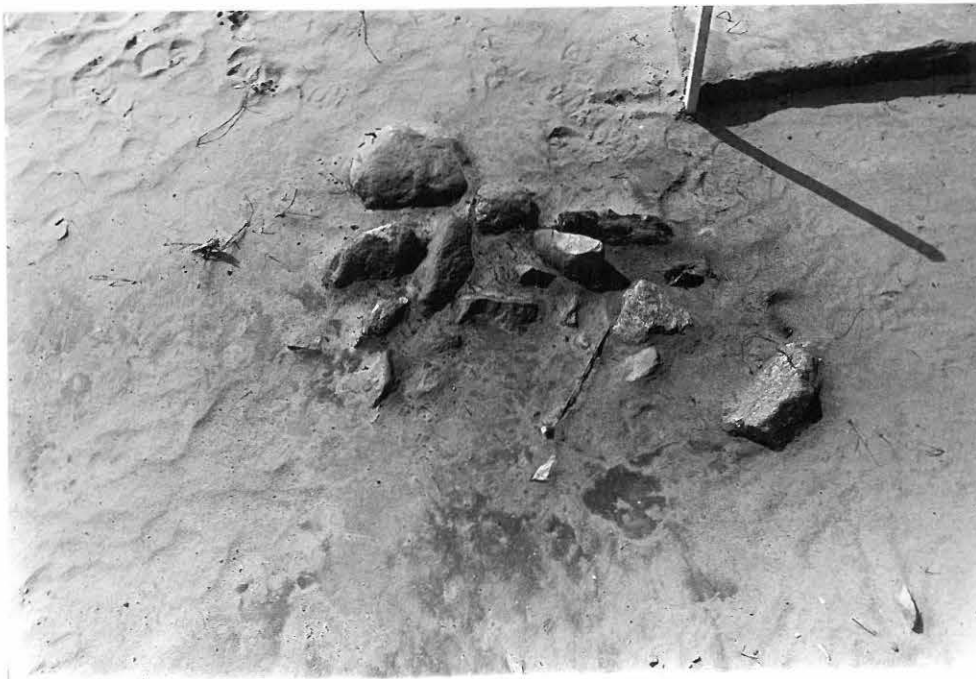
2348. Kulttuurikerroskuoppa ja liesi hiekkakuopan reunalla,
ruutu Q I7. W. (I0.5.)

KOKEMÄKI KRAVIOJANKANGAS I979

2355. Ruutu N IO, taso I. S. (I5.5.I979)

2363. Liesi ruudussa G 3, taso I. E. (I7.5.I979)

237I. Liesi ruudussa H I, taso I. E. (2I.5.)

2376. Ruudun O I7/P I7 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa W.
Taso V. (22.5.)

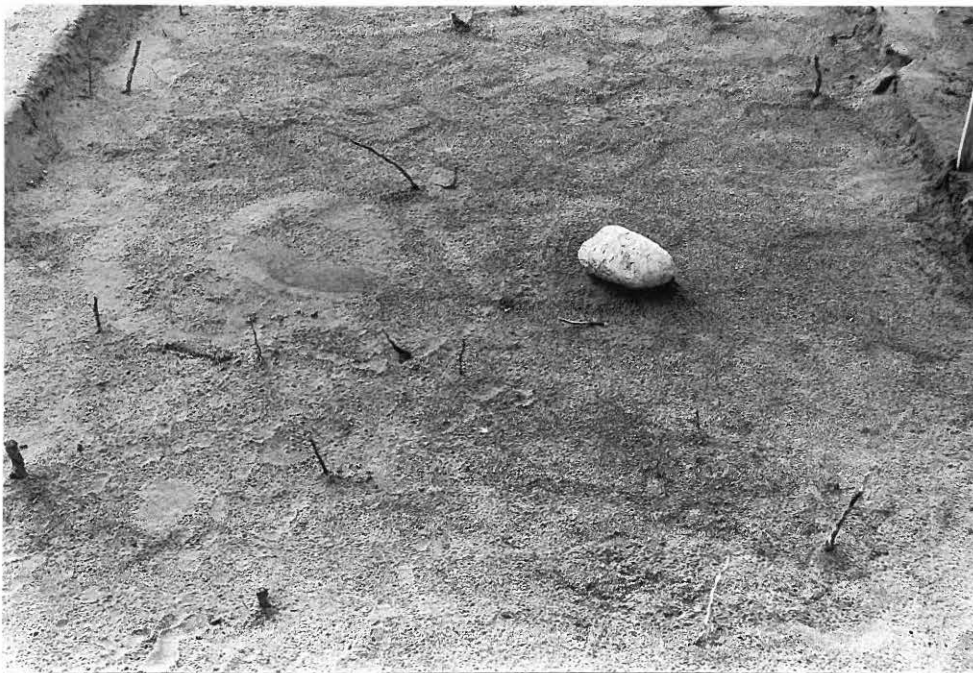
2379. Liesi ruudussa G I, taso I. W. Kulttuurikerrosta
lieden W-puolella. (23.5)

2382. Liesi ruudussa G 3, taso II. E. (23.5.)

2389. Ruutujen O I7/P I7 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa. W.
Taso VII. Vrt. 248I. (24.5.)

2397. Ruutu F I, välitaso II-III. E. Punamultajäljet va-
semmassa laidassa. (28.5.)

2404. Paalunreikä ruutujen G 4 ja H 4 rajalla, välitaso III-IV. Ylhäällä itä paalun suunnassa. (30.5.)

24I7. Nokikerrostumia ruudussa H IO, taso II. E. (6.6.)

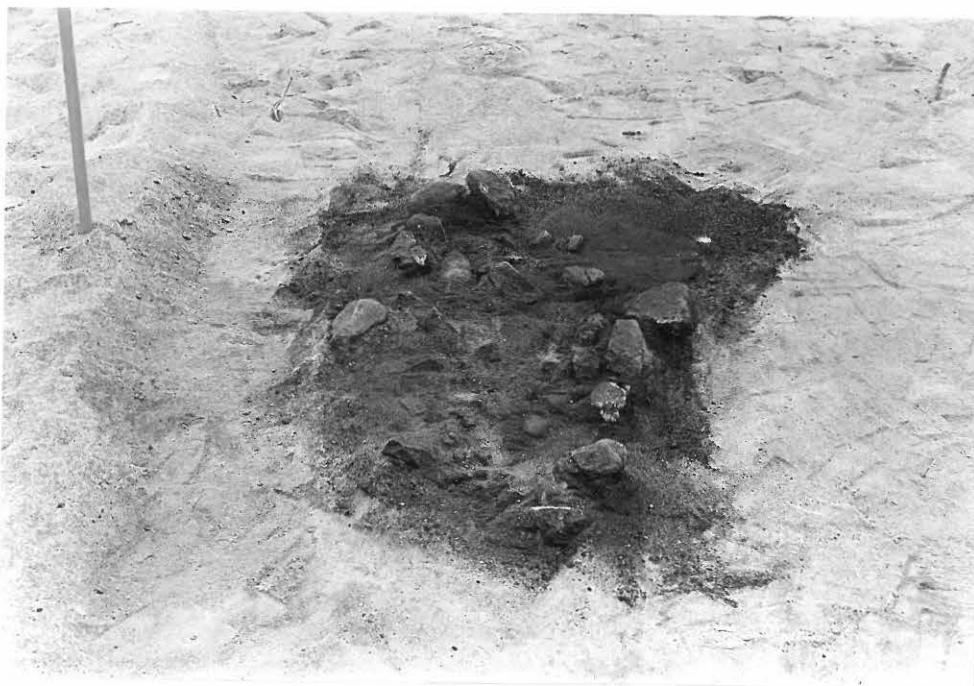

242I. Liesi ruudussa H I3, taso I. W. (6.6.)

2428. Liesi ruudussa I I2, välitaso I-II. W. (8.6)

KOKEMÄKI KRAVIOJANKANGAS 1979

2437. Liesi ruudussa L II, taso I. W. (14.6.)

2442. Yleiskuva: kaivausalue W. (15.6.)

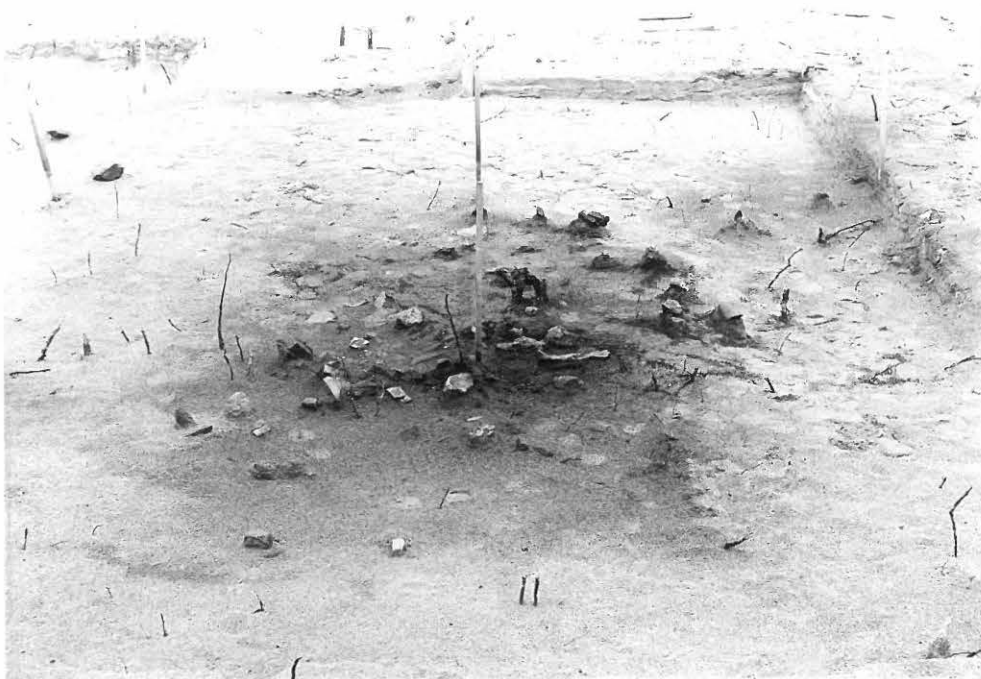
2445. Liesi ruudussa L II, taso II. W. (15.6.)

2449. Liesi ruudussa H -2, välitaso pinta-I. W. (20.6.)

KOKEMÄKI KRAVIOJANKANGAS 1979

2452. Liesi ja sitä ympäröivä kulttuurikerros hajakiveyksineen, ruudut D -3, D -2, D -I, E -3, E -2 ja E -I, taso II. W. (27.6.)

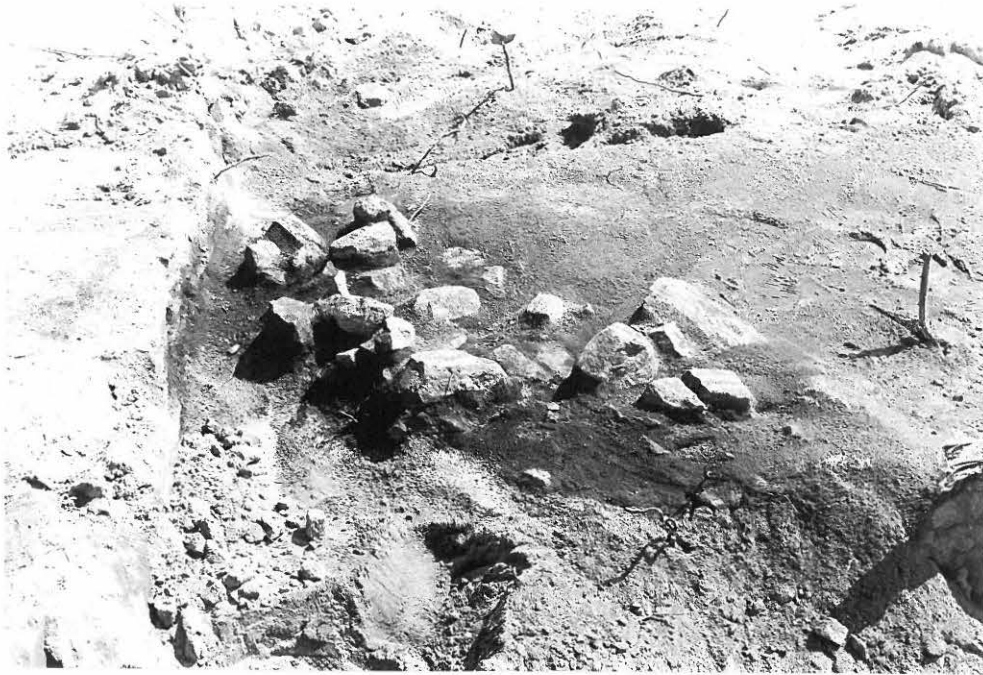
2460. Läntisen koekaistan alaosa, ruudun -J 7 W-profiili E, taso IV. Kerrostuneisuus maanpinnasta lukien: humus-siltti-ruokamulta-steriili hieno hiekka. (3.7.)

2462. Liesi ruudussa D I, taso II.W. (4.7.)

2463. Itäinen koekaista pohjaan kaivettuna. S. (4.7.)

2468. Liesi ruudussa L I8, taso III. W. (6.7.)

2475. Etualalla heikkoja punamultajälkiä ruudussa F I, taustalla liesi ruudussa G I, taso I. S. (23.5.)

248I. Ruutujen Q I7/P I7 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa W.
Taso VII. Vrt. 2389. (24.5.)

KOKEMÄKI KRAVIOJANKANGAS 1979
Ritva Koponen - Erkki Salminen

KUVATEKSTIT negatiiveihin TYA 2342-2505

Valokuvat: neg. 2375-2389, 2392-2505 Tapani Tuovinen,
naut Erkki Salminen

n:o	aihe	pvm
2342.	Yleiskuva paalutetusta kaivausalueesta W.	10.5.79.
2343.	Yleiskuva paalutetusta kaivausalueesta E.	"
2344.	Yleiskuva N, kaiv.alue kuvan keskellä.	"
2345.	Yleiskuva paalutetusta kaivausalueesta SE.	"
2346.	Paalutetun kaivausalueen itäosa N.	"
2347.	Liesi hiekkakuopan reunalla, ruutu N10. N.	"
2348.	Kulttuurikerroskuoppa ja liesi hiekkakuopan reunalla, ruutu Q17. W.	"
2349.	Kuvan 2348 lieden jäänökset hiekkakuopan profii- lissa W.	"
2350.	Kuvan 2348 kulttuurikerroskuoppa hiekkakuopan profiilissa W.	2
2351.	Ruutu N10, pintataso. S.	14.5.
2352.	Ruudut O16, O17, P16, P17, Q16, Q17, pintataso. E.	"
2353.	Liesi G- ja H-kaistalla, pintataso. S.	15.5.
2354.	Ruutu N9, taso I. S.	"
2355.	Ruutu N10, taso I. S.	"
2356.	Liesi ruudussa G3, pintataso. E.	"
2357.	Liesi ruuduissa H4 ja H5, pintataso. W.	16.5.
2358.	Ruudut O16, O17, P16, P17, Q16, ja Q17, taso I. E.	"
2359.	Sama S.	"
2360.	Sama N.	"
2361.	Liesi ruuduissa L3 ja L4, pintataso. W.	17.5.
2362.	Liesi ruudussa G4, taso I. S.	"
2363.	Liesi ruudussa G3, taso I. E.	"
2364.	Liesi ruudussa G1, pintataso. E.	"
2365.	Ruudut O16, O17, P16, P17, Q16 ja Q17, taso II. E.	18.5.
2366.	Sama S.	"
2367.	Sama N.	"
2368.	Ruudun Q17 reuna, viilitaso II-III. E. Vet.2469.	21.5.
2369.	Ruudun O17 NE-neljännes ja ruudun P17 SE-neljännes, taso III, II. I. W.	"

2370. Sama ylh. E. 21.5.
2371. Liesi ruudussa H1, taso I. E. "
2372. Kulttuurikerroskuoppa ruudussa Q17 profiilissa W. "
- Vrt. 2470.
2373. Raudun 017 NE-neljännes ja ruudun P17 SE-neljännes, 22.5.
- taso IV. E.
2374. Sama ylh. E. "
2375. Kaksi humusjuovaa, ruutu FO, välitaso pinta-I. Taus- "
- talla ruutu GO, jossa kulttuurikerrosta ja liessi,
2376. ruudussa G1. Vrt. 2473.
2376. Ruudu 017/P17 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa W. "
- Taso V.
2377. Sama ylh. Pohjoinen oikella. Taso V. "
2378. Etualalla heikkoja punamultajälkiä ruudussa F1, taus-23.5.
- talla liesi ruudussa G1. Taso I. S. Vrt. 2475.
2379. Liesi ruudussa G1, taso I. W. Kulttuurikerrosta lie- "
- den W-puolella.
2380. Heikkoja punamultajälkiä ruudussa F1, taso I. E. "
2381. Liesi ruudussa G3, taso II. E. "
2382. Sama W. "
2383. Kivetön kuoppaliesi raudun 017/P17 E-profiilissa W, 24.5.
- taso VI. Vrt. 2376.
2384. Kulttuurikerroksessa oleva kuoppa ja sitä ympäröivää "
- steriiliä hiekkaa ruudun Q17 W-reunassa hiekkakuopan
- reunalla, taso-III. S. Vrt. 2480.
2385. Kulttuurikerrosta ruudun EO W-laidassa E. Vrt. 2483. "
2386. Työtilanne 24.5. W. "
2387. Sama. "
2388. Kaivausaluetta W. "
2389. Ruutujen 017/P17 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa W. "
- Taso VII. Vrt. 2481 (2376, 2383).
2390. Ruudut G6 ja H6, taso II. S. 25.5.
2391. Liesi ruudussa H4, taso III. W. "
2392. Työkävy. "
2393. Ruutu F1, taso II. Heikkoja punamultajälkiä kuvan 28.5.
- keskellä. S. Vrt. 2484.
2394. Liesi ruudussa G3, välitaso II-III. W. "
2395. Sama E. "
2396. Ruutu F1, välitaso II-III. Ruutua kaivettu kuvan "
- 2393 tilanteesta 3 on ja keitelty. Punamultajälkiä.
- S. Vrt. 2476.
2397. Sama E. Punamultajälkiä kuvan, keitelty. Vrt. 2483. "

2398.	Työkuva: vas. ranta F1, kesk. kaivetaan ruudun G1 liettä.	28.5.
2399.	Kaivausaluetta W. Vrt.2492.	29.5.
2400.	Ruutujen G3 ja G1 liedet ja niitä ympäröivät kulttuurikerrokset NE. Vrt.2495.	"
2401.	Liesi ruudussa G1, välitaso I-II. E.	"
2402.	Sama W.	"
2403.	Ruudut G2, G3, H2 ja H3, tasot II ja III. SE. Liettä ympäröivä kulttuurikerros; liesi kaivettu pohjaan. Ruudun H3 N-profiilissa näkyvissä rikastumiskerrosta kuoppana.	30.5.
2404.	Paalunreikä ruutujen G4 ja H4 rajalla, välitaso III-IV. Ylh. Itä paalun suunnassa. Vrt.2498.	"
2405.	Kulttuurimaakuoppa. Ruutu Q17, taso V. S.	31.5.
2406.	Sama E.	"
2407.	Litorina -rantavyöhykettä Ronkanharjulla n. 65 m:n korkeudella: hiekinen huuhtoutunutta lajittunutta hiekkää. Pk 1134 12, x = 6791 40, y = 578 84.	"
2408.	Sama.	"
2409.	Paalunreikä ruudun H4 SE-kulmassa, taso IV. Kuvassa oleva paalu on H5.	"
2410.	Glasifluviaalisia kerrostumia Ronkanharjussa,	"
2411.	Sama; alaosassa silttikerrostumia.	"
2412.	Paalunreikä ruudun H4 SE-kulmassa, taso V, lähikuva. Pohjoinen vas.	1.6.
2413.	Liesi ruudussa G1 ja sitä ympäröivä kulttuurikerros, taso II. E.	"
2414.	Sama W.	"
2415.	—	"
2416.	Paalunreikä (?) ruudun FO SW-kulmassa, taso II.	"
2417.	Nokikerrostumia ruudussa H10, taso II. E.	6.6.
2418.	Sama W.	"
2419.	Kerroksellista rakeanotta ruudun H10 nokikerrostuman profiilissa, kaiv.kerros II. Lähikuva.	"
2420.	Liesi ruudussa H13, taso I. E.	"
2421.	Sama W.	"
2422.	Ruudut FO ja F1, taso IV. Heikkojen punamulta- jälkien pohjataso, W-E-suuntaiset juovat ruostetta. Ruutu kasteltu. S. Vrt. 2501 ja 2504.	7.6.
2423.	Liesi ruudussa H12, taso I. W.	"
2424.	Sama E.	"
2425.	Yläosa: kaivausalue NE.	8.6.

2426.	Nokikerrostuma ruudussa I13 ja J13, välitaso I-II. E.	8.6.
2427.	Liesi ruudussa I12, välitaso I-II. E.	"
2428.	Sama W.	"
2429.	Liesi ruuduissa I14, I15, J14 ja J15, taso I. W.	11.6.
2430.	Nokiläiskä ruudussa I13, välitaso I-II. Pohjoinen oik.	"
2431.	Liesi ruudussa I12, taso II. E.	"
2432.	Liesi ruudussa H13, välitaso I-II. W.	12.6.
2433.	Lieden pohjakerrosta ruudussa H13, taso II. W.	"
2434.	Liesi ruuduissa I14, I15, J14 ja J15. Välitaso I-II. W. Vrt.2429.	"
2435.	Lieden S-puolisko ruudussa J3, taso I. N.	"
2436.	Liesi ruuduissa I14, I15, J14 ja J15, taso II. W.	13.6.
2437.	Liesi ruudussa L11, taso I. W.	14.6
2438.	Liesi ruudussa K10, taso I. W.	"
2439.	Liesi ruudussa M13, välitaso I-II. W.	15.6.
2440.	Kulttuurikerrosta ruuduissa L7 ja L8, taso I. E.	"
2441.	Liesi ruudussa J3/K3, taso I, ja kulttuurikerrosta hajakiveyksineen ruudussa K4, W.	"
2442.	Yleiskuva: kaivausalue W.	"
2443.	Liesi ruudussa F14, taso I. W.	"
2444.	Liesi ruudussa L11, taso II. E.	"
2445.	Sama W. Vrt. 2437.	"
2446.	Kiviä ruudussa L17, taso I. N.	19.6
2447.	Liesi ruudussa M16, taso I. E.	"
2448.	Sama W.	"
2449.	Liesi ruudussa H-2, välitaso pinta-I. W.	20.6.
2450.	Liesi ja sitä ympäröivä kulttuurikerros, D-2, D-3, E-2 ja E-3, taso I. SE.	21.6.
2451.	Liesi ruudussa J3/K3, taso II. NE. Vrt. 2441.	26.6.
2452.	Liesi ja sitä ympäröivä kulttuurikerros hajakiveyk- sineen, ruudut D-3, D-2, D-1, E-3, E-2 ja E-1, taso II. W. Vrt.2456.	27.6.
2453.	Liesi ruudussa J3/K3, välitaso II-III. W. Vrt. 2441 ja 2451.	"
2454.	Kiveystä koekaistalla, ruutu B14, taso II. N.	28.6.
2455.	Koekaistaa: A14- -C14, taso II. N.	"
2456.	Liesi ja sitä ympäröivä kulttuurikerros, ruudut D-3, D-2, E-3 ja E-2, taso III. W. Vrt. 2452.	"
2457.	Liesi ja sitä ympäröivä kulttuurikerros, ruudut D-3, D-2, E-3, E-2, taso IV. W. Vrt.2452, 2456.	3.7.
2458.	Sama E.	"
2459.	Liesi ruudussa F2. W.	"

2460.	Läntisen koekaistan alaosassa, ruudun -J7 W-profiili E, taso IV. Kerrostuoneisuus maanpinnasta lukien: humus-siltti-ruokenalta-steriili hiemo hiekkä.	3.7.
2461.	Liesi ruudussa D1, välitaso I-II. W.	"
2462.	Liesi ruudussa D1, taso II. W.	4.7.
2463.	Itäinen koekaista pohjaan kaivettuna. S.	"
2464.	Terassin S-rinnettä S, reunoissa koekaistat.	"
2465.	Koekaistat ja terassin S-rinne SW. Etualalla läntinen koekaista pohjaan kaivettuna.	"
2466.	Itäinen koekaista pohjaan kaivettuna. N.	"
2467.	Läntisen koekaistan ruudun -F7 E-profiili SW. Kulttuurikerroskuoppa.	6.7.
2468.	Liesi ruudussa L18, taso III. W.	"
2469.	Negatiivit 2469-2505 infrapunaherkistettyä filmiä, valotettu aallonpituusalueella 740-910 nm.	
2469.	Kulttuurikerroskuoppa ruudussa Q17 hiekkakuopan reunassa E. Vrt.2368.	21.5.
2470.	Kulttuurikerroskuoppa ruudussa Q17, profiilissa W. Vrt.2372.	"
2471.	Sama.	"
2472.	Kaksi humusjuovaa ruudussa FO, välitaso pinta-I. Taustalla kulttuurikerrosta ruudussa GO. S. Vrt.2375.	22.5.
2473.	Sama.	"
2474.	Etualalla heikkoja punamultajälkiä ruudussa F1, taustalla liesi ruudussa G1, taso I. S. Vrt.2378.	23.5.
2475.	Sama.	"
2476.	Heikkoja punamultajälkiä ruudussa F1, taso I. E.	"
2477.	Sama,	"
2478.	Kulttuurikerroksessa oleva kuoppa ja sitä ympäröivä steriiliä hiekkä ruudun Q17 W-reunassa hiekkakuopan reunalla, taso III. S. Vrt. 2384.	24.5.
2479.	Sama.	"
2480.	Sama.	"
2481.	Ruutujen Q17/P17 kivetön kuoppaliesi E-profiilissa W. Taso VII. Vrt.2389.	"
2482.	Sama.	"
2483.	Kulttuurikerrosta ruudun FO W-laidassa E. Vrt.2385.	"
2484.	Ruutu P1, taso II. Heikkoja punamultajälkiä taustalla. S. Vrt.2392.	23.5.

2485.	Sama.	23.5.
2486.	Ruutu F1, välitaso II-III, ruutua kaivettu kuvan 2484 tilanteesta 3 cm ja kasteltu. Punamultajälkiä keskellä alhaalla. S. Vrt.2396.	"
2487.	Sama.	"
2488.	Sama.	"
2489.	Ruutu F1, välitaso II-III. Ruutua kaivettu kuvan 2484 tilanteesta 3 cm ja kasteltu. Punamultajälkiä kuvan vas. laidassa. E. Vrt.2397.	"
2490.	Sama.	"
2491.	Kaivausalue W. Ruutujen G1 ja G3 liedet.	29.5.
2492.	Sama.	"
2493.	Sama.	"
2494.	Ruutujen G3 ja G1 liedet ja niitä ympäröivät kulttuurikerrokset NE. Vrt.2400.	"
2495.	Sama.	"
2496.	Sama.	"
2497.	Paalunreikä ruutujen G4 ja H4 rajalla, välitaso III-IV. Itä paalun suunnassa. Vrt.2404.	30.5.
2498.	Sama.	"
2499.	Ruudut F0 ja F1, taso IV. Heikkojen punamultajälkien pohjataso. Ruudut kasteltu. S. Vrt.2422.	7.6.
2500.	Sama.	"
2501.	Sama.	"
2502.	Sama.	"
2503.	Sama.	"
2504.	Sama.	"
2505.	Sama. Ruutujen annettu kuivua kastelun jälkeen 2 tuntia auringonpaisteessa. S. Vrt.2422 ja 2499-2501.	"